

Nr 194.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till avveckling av beredskapen m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln (punkt 179) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Avveckling av beredskapen m. m. för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 30 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 283, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 10 maj 1946, föreslagit riksdagen att dels till Avveckling av beredskapen m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor, dels ock medgiva, att till den som å till svenska marinen hörande fartyg deltagar i internationell minsvepning må, enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande, utgå särskild ersättning med tre kronor för dag.

För innevarande budgetår ha för avveckling av den förstärkta försvarsberedskapen anvisats fyra förslagsanslag under driftbudgeten å tillhopa 115 miljoner kronor, nämligen för armén och marinen vardera 50 miljoner kronor, för flygvapnet 5 miljoner kronor och för gemensamma ändamål 10 miljoner kronor, samt ett investeringsanslag under kapitalbudgeten av 2 miljoner kronor (propositionen 1945: 322, riksdagens skrivelse 1945: 454). För de å driftbudgeten anvisade anslagen har Kungl. Maj:t fastställt stater, upp-tagande anslagsposter som betecknats i nära anslutning till de å riksstaten under fjärde huvudtiteln anvisade anslagen. Samtliga utgiftsposter i de fastställda staterna äro maximerade utom avlöningsposterna. För reglering av utgifterna under avlöningsposterna har Kungl. Maj:t för begränsade tidsperioder fastställt ett visst högsta antal tjänstgöringsmånader, som av varje myndighet får disponeras för avvecklingsarbete. Särskilda föreskrifter ha meddelats rörande avgränsningen av utgifter för beredskapens avveckling från de utgifter av beredskapsnatur, som kvarstå från tiden före beredskapens upphörande med utgången av juni 1945, samt från utgifter för fredsorganisationens uppehållande. Då avgränsningen i sistnämnda hänseende kan bereda svårigheter, har föreskrivits, att vid utgången av budgetåret 1945/46 kvarstående reservationer å ordinarie underhållsanslag icke må disponeras utan

Kungl. Maj:ts särskilda medgivande. Avsikten med denna föreskrift är att förebygga, att avvecklingsanslagen belastas med utgifter, som äro att hänföra till fredskostnader.

I syfte att erhålla direkt kontroll över avvecklingsarbetets fortgång och medelsförbrukningen för skilda ändamål ha stater för avvecklingsanslagen fastställts att gälla för begränsade tidsperioder. Av praktiska skäl ha dock dessa tidsperioder icke ansetts böra tillmätas kortare än ett halvt år. Sålunda fastställdes den 22 juni 1945 stater att tillämpas tills vidare intill den 1 januari 1946. På grundval av infordrade uppgifter rörande fortsatt medelsbehov för avvecklingsändamål ha sedermera den 21 december 1945 stater fastställts för avvecklingsanslagen att tillämpas tills vidare intill den 1 juli 1946. I samband härmed fästes vederbörande myndigheters uppmärksamhet på angelägenheten av att arbetet med beredskapens avveckling i största möjliga utsträckning är avslutat med utgången av innevarande budgetår. Myndigheterna ålades därjämte att till vinnande av detta mål noggrant planera arbetet samt att genom effektivt utnyttjande av personalen och reglering av personalbehovet undvika onödiga merkostnader.

De uppgifter angående avvecklingsarbetets fortgång som successivt lämnats gävo vid handen, att behov förelåg av ett organ, som kunde utöva central uppsikt över avvecklingsverksamheten samt verka för samordning och forcering av densamma. I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 1 februari 1946 åt statens sakrevision att följa arbetet med försvarsberedskapens avveckling och föreslå de åtgärder för avvecklingsarbetets påskyndande och effektivisering som kunde visa sig lämpliga. I det uttalande till statsrådsprotokollet, som tjänar till direktiv för sakrevisionen vid uppdragets utförande, anförde jag, att det borde ankomma på sakrevisionen att taga del av de avvecklingsåtgärder som på olika områden pågå eller planeras samt att allmänt överväga planeringens lämplighet och i samråd med myndigheterna bedöma, huruvida åtgärder kunna vidtagas för att effektivisera eller påskynda arbetet. Sakrevisionen borde också i den mån så erfordrades hos Kungl. Maj:t föreslå de särskilda åtgärder, som kunde befinnas påkallade. Särskild uppmärksamhet borde ägnas åt frågan om ett snabbt färdigställande av de förrådsbyggnader som äro nödvändiga för avvecklingsarbetets genomförande.

Som ett led i den fortgående kontrollen över avvecklingsverksamheten och medelsförbrukningen för avvecklingsändamål ha för bedömning av anslagsbehovet för nästa budgetår från vederbörande försvarsmyndigheter infordrats specificerade uppgifter i angivna hänseenden. Vad beträffar det läge, vari arbetet med beredskapens avveckling kan beräknas befinna sig vid utgången av innevarande budgetår, framgår av de lämnade uppgifterna, att avvecklingsverksamheten vid flygvapnet beräknas vara avslutad vid denna tidpunkt, under det att vid armén och marinen åtskilliga avvecklingsuppgifter kvarstå även under nästa budgetår. Vid armén ha vissa avvecklingsarbeten beräknats icke vara avslutade förrän under budgetåret 1947/48, beroende huvudsakligen på att verkstadskapacitet icke är tillgänglig i tillräcklig omfattning och att freds-

förråd icke kunna färdigställas inom den närmaste tiden — i stor utsträckning icke förrän under år 1948.

Enligt föreliggande beräkningar uppskattas utgifterna för avvecklingsändamål under nästa budgetår till 50 miljoner kronor. I inkomster genom försäljning av under beredskapen anskaffad materiel och förnödenheter, som icke erfordras i fredsorganisationen, beräknas inflyta omkring 40 miljoner kronor, varför anslagsbehovet för nästa budgetår begränsas till 10 miljoner kronor. Föredragande statsrådet har framhållit, att dessa beräkningar ännu icke kunnat underkastas detaljerad prövning samt att utredningsmaterialet överlämnats till statens sakrevision för närmare granskning.

Såsom av statsmakterna förutsatts har för avvecklingsarbeten i första hand anlitats den i krigsmaktens fredsorganisation ingående personalen. I den mån denna personal icke varit tillräcklig har civil arbetskraft tillfälligt anställts samt frivilligt tjänstgörande militär personal tagits i anspråk. I sista hand har med stöd av lagen den 15 juni 1945 (nr 310) om inkallelse av värnpliktiga för avveckling av försvarsberedskap m. m. tvångsvis inkallats värnpliktiga för avvecklingsarbete. Närmare föreskrifter rörande rätten till tvångsinkallelse ha meddelats i kommandoväg, varvid föreskrivits, att dylik inkallelse finge ske endast för besättande av nyckelbefattningar och för utförande av sådana arbeten, som icke kunde uppskjutas. Lagen upphör att gälla med utgången av juni 1946. Inkallelse eller kvarhållande, som skett med stöd av lagen, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet.

Tvångsinkallelse av värnpliktiga för avvecklingsarbete har kommit till användning bland annat för att trygga personalbehovet för minsvepningsarbetet. Till den del detta arbete avser undanröjande av mineringar som utlagts till skydd för landets neutralitet är arbetet givetvis ett avvecklingsarbete i egentlig mening. Detta arbete har avslutats under innevarande budgetår. Vårt land har emellertid åtagit sig att delta i den internationella minsvepning, som bedrivs genom samverkan av olika länder. Genom beslut den 22 mars 1946 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för marinen att under år 1946 låta utföra dylik minsvepning i huvudsaklig överensstämmelse med ingivet förslag. Kostnaderna för denna verksamhet, som beräknas pågå den 1 april—1 november 1946, ha beräknats till 5,75 miljoner kronor, varav omkring 4 miljoner kronor belöpa på nästa budgetår. Kungl. Maj:t har förordnat, att de på tiden intill den 1 juli 1946 belöpande kostnaderna för företaget skola tills vidare bestridas från avvecklingsanslag, samt förklarat Sig vilja framdeles meddela beslut rörande kostnadernas slutliga gäldande.

Tvångsinkallelse för utförande av minsvepning har förutsatts icke skola ske efter den 30 juni 1946. Genom beslut den 26 april 1946 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser med giltighet från och med ingången av samma månad rörande avlöningar till personal som efter frivilligt åtagande deltagit i den internationella minsvepningen. Bestämmelserna innebära i huvudsak, att personalen erhåller avlöning motsvarande vad som tillkommer personal på aktiv stat respektive värnpliktigt under fullgörande av fredstjänstgöring.

Personal som deltagar i minsvepningsarbete äger åtnjuta särskilda tilläggsförmåner. Sålunda utgår jämlikt beslut den 1 april 1942 ett tillägg av 100 % å eljest utgående sjötillägg eller sjötjänstbidrag och enligt beslut den 2 juni 1944 — till värnpliktig, som ej är berättigad uppbära sjötjänstbidrag — särskild ersättning med en krona, allt för varje dag dylikt arbete förekommit. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 12 oktober 1945 medgivit, att personal, varå krigsavlöningsreglementet upphört att vara tillämpligt efter utgången av juni 1945, må vid deltagande därefter i minsvepningsarbete komma i åtnjutande av gratifikation, beräknad efter ett belopp av en krona för dag sådant arbete förekommit. I gemensam skrivelse den 30 mars 1946 ha *Svenska officersförbundet*, *Svenska underofficersförbundet* och *Försvarsväsendets underbefälsförbund* gjort framställning om särskild ersättning till personal, som deltagar i det internationella minsvepningsarbetet. Som skäl för framställningen har åberopats bland annat, att ifrågasvarande minsvepningsarbete icke inginge i de normala militära övningarna och icke heller i egentlig mening kunde anses utgöra ett led i avvecklingen av vårt eget lands försvarsberedskap. Frågan om ersättningen till den personal, som skulle utföra detta arbete, borde därför enligt förbundens mening bedömas fristående från de ersättningsgrunder, som tillämpats under föregående minsvepningsarbete. En väsentligt högre ekonomisk kompensation borde rimligtvis utgå såväl med hänsyn till arbetsuppgifternas karaktär som till därmed förenade risker och påfrestningar. Därest arbetet icke skulle ha utförts i militär regi vore det uppenbart, anför förbunden vidare, att för uppgiften engagerad personal måst tillerkännas övertid ersättning med betydande belopp jämte särskilda riskpremier. Med hänsyn till dessa förhållanden kunde den genom brevet den 12 oktober 1945 medgivna särskilda kompensationen icke ens tillnärmelsevis anses fylla rimliga krav på skälighet och billighet vad gällde nu förestående minsvepningsföretag. Principen om en gratifikation med lika belopp till all deltagande personal — fast anställd såväl som värnpliktig och utan avseende å tjänstegrad — borde bibehållas, men beloppet borde ökas från en krona till fem kronor per dag. För att den ekonomiska kompensationen för med arbetet förenad risk och ansträngning skulle bli någorlunda skäligen och med hänsyn till att personal även under dagar, då hinder för minsvepning föreläge, som regel hade att utföra ett för verksamheten nödvändigt och krävande arbete, ansåge förbunden, att ifrågasvarande ersättning borde utgå för varje dag under expeditionen från och med svepningsarbetets igångsättande till och med dess avslutande. Under åberopande av vad sålunda anförts ha personalförbunden hemställt, att marinen tillhörande personal, vilken deltagar i det internationellt organiserade minsvepningsarbetet, måtte, i stället för den genom brevet den 12 oktober 1945 medgivna gratifikationen, erhålla särskild ersättning med fem kronor för dag, oavsett om minsvepningsarbete förekommer eller ej.

Chefen för marinen har, utan att i alla avseenden biträda motiveringen till förbundens hemställan, tillstyrkt en väsentlig ökning av den jämlikt brevet den 12 oktober 1945 utgående särskilda gottgörelsen. Tillägget borde ur

rättvisesynpunkt utgå till all i svepningen deltagande personal och oavsett om minsvepningsarbete förekommit eller ej. Enligt de uppgifter som vore av chefen för marinen kända rörande särskilda förmåner vid minsvepning, vilka utginge i andra mariner, förekomme endast inom den norska flottan ett för alla personalkategorier lika sveptillägg. Detta tillägg vore tre kronor för dag.

Försvarets civilförvaltning har i likhet med marinchefen funnit skäl tala för viss förbättring av i förevarande hänseende nu utgående förmåner med hänsyn till det påfrestande arbete, som utfördes ombord å de i minsvepningsarbetet deltagande fartygen. Civilförvaltningen har ansett avlöningsförbättringen böra utgå vid sidan om det genom brevet den 1 april 1942 medgivna tillägget å sjö tillägget och i stället för den genom brevet den 12 oktober 1945 medgivna gratifikation. Civilförvaltningen har ansett, att det av chefen för marinen nämnda beloppet, tre kronor för dag, möjligen kunde utgöra en även för svenska förhållanden skälig ersättning särskilt om hänsyn toges till att avlöningsförbättringen avsåges skola utgå även under sådana tillfälliga uppehåll i minsvepningsarbetet, som föranleddes av otjänlig väderlek, underhålls- och reparationsarbeten och dylikt. Civilförvaltningen har slutligen, eftersom minsvepningsarbetet påbörjats den 1 april innevarande år, föreslagit, att de bestämmelser, som kunde komma att i ämnet meddelas, erhöles retroaktivt tillämpning från och med nämnda dag.

I samband med avvecklingen av den förstärkta försvarsberedskapen har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndiganden meddelat bestämmelser rörande övergångsförmåner åt långtidsinkallad beredskapspersonal och avlöning m. m. för militär personal vid tjänstgöring närmast efter beredskapens upphörande. En redogörelse för dessa bestämmelser har lämnats i propositionen 1945: 341, till vilken här torde få hänvisas. I skrivelse den 29 april 1946 har *statens arbetsmarknadskommision* gjort framställning om anvisande av medel från avvecklingsanslag för nästa budgetår för den verksamhet med avseende å familjebidrag och värnpliktslån m. m. som enligt beslut av årets riksdag (propositionen nr 73, riksdagens skrivelse nr 104) skola från arbetsmarknadskommisionen överföras till försvarets anställningsbyrå (försvarets socialbyrå, jfr propositionen 1946: 120). I samband därmed har kommissionen jämväl berört vissa frågor rörande övergångsförmåner åt beredskapspersonal. Enligt kungörelsen den 25 maj 1945 (nr 194) angående övergångsförmåner till viss långtidsinkallad militär personal, 3 § 6 mom., skall tjänstgöring eller civil anställning för avvecklingsverksamhet icke inverka på rätten till övergångsförmån för personal, som avvecklingsdagen var i tjänstgöring, där Konungen ej annorlunda förordnar. I sin skrivelse har arbetsmarknadskommisionen väckt frågan, huru länge ifrågavarande personal skall vara bibehållen vid sin rätt till övergångsförmåner och därvid anfört, att det syntes kommissionen knappast finnas anledning att personal, som efter ingången av juli månad 1946 kvarbliver i försvarets tjänst för avvecklingsarbeten, tillerkännes övergångsförmån.

Enligt 3 § 7 mom. nämnda kungörelse gäller i fråga om personal i reser-

ven och förutvarande fast anställt manskap, som avvecklingsdagen varit i tjänstgöring och då ägt rätt till övergångsförmån, att den som efter avvecklingsdagen på grund av eget åtagande uppehåller i fredsstat upptagen vakant beställning äger, i den mån så provas skäligt, bibehålla nämnda rätt, såframt icke tjänstgöringen i den vakanta beställningen har längre varaktighet än ett år. Arbetsmarknadskommissionen har anfört, att marinledningen under hand framhållit, att nämnda tidsperiod om ett år borde utsträckas med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena vid flottan. Det skulle framför allt för minsvepningsarbetets utförande vara olägligt, därest rätten till övergångsförmåner med utgången av juni 1946 skulle upphöra för å vakanta beställningar tjänstgörande personal. Kommissionen har för sin del icke haft något att erinra mot en utsträckning av ifrågavarande tidsperiod. Med hänsyn till familjebidragsnämndernas intresse att snarast slippa denna arbetsuppgift borde senare dag än 1 oktober 1946 icke komma i fråga. Kommissionen har vidare framhållit, att överstatsanställningen för manskap syntes vara en form för uppehållande av vakanta beställningar, varför skäligheten syntes fordra, att även över stat anställt manskap bibehölles vid rätt till övergångsförmåner, anställning å civilanställningsstat, enligt samma regler som annan personal, som tjänstgör å vakanta beställningar.

Kostnaderna för övergångsförmåner ha under innevarande budgetår bestritts från ett för ändamålet särskilt anvisat förslagsanslag. Motsvarande anslag har icke beräknats för nästa budgetår. Arbetsmarknadskommissionen har föreslagit, att kostnaderna för nästa budgetår skola utgå av avvecklingsanslag. Kostnaderna för värnpliktslänenämndernas verksamhet, vilka hittills bestritts av anslag som stå till arbetsmarknadskommissionens förfogande, borde, enär värnpliktslänenämndernas arbetsuppgifter ägde samband med försvarsberedskapens avveckling, under nästa budgetår utgå av avvecklingsanslag. Därjämte har arbetsmarknadskommissionen hemställt, att medel måtte beräknas från avvecklingsanslag för den förstärkning av arbetskrafterna vid socialbyrån, som erfordrades för byråns fullgörande av avvecklingsuppgifter.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr propositionen 1944: 40, riksdagens skrivelse 1944: 346) har Kungl. Maj:t den 22 juni 1944 meddelat bestämmelser rörande ersättning (till kommuner) för av dessa oriktig utbetalade familjebidrag m. m. Enligt dessa bestämmelser skulle utgående ersättningar bestridas av förskottsanslag. Arbetsmarknadskommissionen har nu anmält, att ett antal ärenden av detta slag inkommit till kommissionen men att behandlingen av desamma hittills fått stå tillbaka för angelägnare uppgifter. Kommissionen har ansett, att ersättningar, som kunde komma att utbetalas till kommuner, lämpligen icke borde belasta under fjärde huvudtiteln upptagna anslag till familjebidrag. Det syntes kommissionen riktigt, att avvecklingsanslag toges i anspråk härför.

Föredragande statsrådet har beträffande ovan angivna frågor för sin del anfört följande.

Av det anförda framgår, att arbetet med den förstärkta försvarsberedskapens avveckling icke kan på alla områden slutföras under innevarande budgetår. De fördröjande faktorerna ha varit begränsningar i kapaciteten hos verkstäder, där iståndsättning av viss materiel måste ske, samt brist på arbetskraft. Vad särskilt armén beträffar kommer bristen på fredsförråd under de närmaste åren att avsevärt försena full återgång till fredsförhållanden. Enligt nu föreliggande beräkningar kan det emellertid antagas, att de med avvecklingen sammanhängande arbetsuppgifterna skola i allt väsentligt vara slutförda under nästa budgetår. Jag förutsätter, att arbetena skola kunna bedrivas så, att särskilda avvecklingsanslag icke bliva erforderliga för budgetåret 1947/48.

Behov av särskild personal för avvecklingsarbete kommer att föreligga även under nästa budgetår. Enligt min mening bör dock tvångsinkallelse för ändamålet icke vidare förekomma. Jag har därför ej för avsikt att föreslå förlängning av lagen om inkallelse av värnpliktiga för avveckling av försvarsberedskap m. m.

I de beräknade kostnaderna för avvecklingsverksamhet under nästa budgetår ingå med ett jämförelsevis stort belopp utgifter för internationell minsvepning. De på vårt land belöpande kostnaderna härför torde böra bestridas från avvecklingsanslag. Med hänsyn till de särskilda risker, som äro förenade med detta minsvepningsarbete, synes det mig skäligt, att till personal, som deltagar i svepningen, får utgå särskild ersättning utöver de förmåner som utgå jämlikt Kungl. Maj:ts i det föregående berörda beslut den 1 april 1942 och den 2 juni 1944. Dylik särskild ersättning bör även enligt min mening tillkomma all i minsvepningen deltagande personal och med lika belopp för alla, oberoende av anställningsform, tjänstegrad och löneställning. Beloppets storlek synes mig skäligen kunna bestämmas till tre kronor för dag. Denna ersättning bör, såsom förutsatts, vid minsvepning av här ifrågavarande slag utgå i stället för det tilläggsbelopp för minsvepningsarbete, som medgivits genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 oktober 1945. Jag anser mig även kunna tillstyrka, att beloppet utgår för varje dag under perioder, då svepning kontinuerligt pågår, alltså även under kortare uppehåll för vila och nödvändig översyn av materielen. Därest emellertid av särskilda skäl svepningsarbetet skulle för någon mera betydande tid inställas, men fartygsförbanden ändock hållas samlade, bör enligt min mening den särskilda ersättningen icke utgå. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser i ämnet. Såsom civilförvaltningen föreslagit bör ersättningen utgå retroaktivt från tidpunkt, då vederbörande börjat deltaga i minsvepningsarbetet. Med hänsyn till att här är fråga jämväl om särskild ersättning åt personal i aktiv tjänst bör frågan underställas riksdagens prövning.

I enlighet med arbetsmarknadskommissionens förslag räknar jag med att de under nästa budgetår uppkommande kostnaderna för övergångsförmåner till beredskapsinkallad personal, för värnpliktslänenämndernas verksamhet samt för statsbidrag för felaktigt utbetalade familjebidrag skola bestridas från avvecklingsanslag. Arbetsmarknadskommissionens förslag rörande rätten till övergångsförmåner är för närvarande föremål för remissbehandling. Såsom kommissionen framhållit kan det, med hänsyn till angelägenheten att i tjänst bibehålla kvalificerad personal, bliva erforderligt att något förlänga den tid av ett år, under vilken enligt nu gällande, med riksdagen givna bestämmelser den som uppehåller i fredsstat upptagen vakant beställning äger bibehålla sin rätt till övergångsförmån. Därest riksdagen intet har att erinra mot en dylik förlängning, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande.

Enligt de nu gjorda beräkningarna skulle, som av det föregående framgår, utgifterna för avvecklingsverksamhet under nästa budgetår uppgå till omkring 50 miljoner kronor. När de beräknade inkomsterna uppgå till 40 miljoner kronor, skulle anslagsbehovet stanna vid 10 miljoner kronor. Den prövning av beräkningarna, som hittills kunnat ske, har givit vid handen, att de beräknade utgifterna sannolikt kunna begränsas. Det är också min förhoppning att sakrevisionens kontroll över verksamheten skall giva sådana resultat att utgifterna hållas på lägsta möjliga nivå. Vid beräkningarna av utgifterna för nästa budgetår har förutsatts, att de avvecklingsarbeten, som återstå under innevarande budgetår, kunna fullföljas enligt nu föreliggande planer. När förskjutningar framåt i tiden av dessa arbeten kunna inträffa — på grund av brist på arbetskraft eller andra omständigheter, som icke kunna förutses — anser jag försiktigheten bjuda att räkna med ett anslagsbehov för nästa budgetår av 10 miljoner kronor. Detta belopp understiger med 95 miljoner kronor motsvarande under riksstatens fjärde huvudtitel för innevarande budgetår anvisade belopp och med 20 miljoner kronor det i årets statsverksproposition för nästa budgetår preliminärt beräknade beloppet. Såsom av det föregående framgår kan förutses att av innevarande budgetårs anslag icke mindre än 75 miljoner kronor torde kunna tillföras budgetutjämningsfonden, till stor del beroende på att försäljningsinkomsterna blivit högre än beräknats och på att avvecklingsarbetet förskjutits framåt i tiden.

I propositionen 1945: 386 förelades riksdagen förslag angående fortsatt disposition av vissa under den förstärkta försvarsberedskapen anvisade medel. Vid anmälan av ärendet anförde jag till statsrådsprotokollet, att fråga uppkommit om användande av besparingar å anslag, som anvisats till täckning av engångsutgifter å förskottsanslag, för vissa med befästningsanläggningar sammanhängande avvecklingsåtgärder. Dylika besparingar ha undandragits myndigheterna och reserverats för Kungl. Maj:ts disposition. Av de befästningsanläggningar, som uppförts under beredskapstiden, avses en del skola bibehållas och ingå i den normala mobiliseringsberedskapen under fred. Planerna rörande dylik mobiliseringsberedskap undergå emellertid naturligen revideringar, då omfattningen av beredskapen är beroende av det militärpolitiska läget. Fråga om borttagande av dylika befästningar kan därför uppkomma lång tid efter det försvarsberedskapens avveckling avslutats. Det synes mig i sådana lägen lämpligt, att Kungl. Maj:ts disponerar medel för borttagande av befästningar utan att frågan därom i varje särskilt fall underställes riksdagen i form av äskande av avvecklingsanslag. Jag förutsätter därför, att — därest riksdagen icke har något att däremot erinra — Kungl. Maj:ts skall äga disponera ifrågavarande besparingar å täckningsanslag för avveckling av befästningsanläggningar. Fråga om fortsatt disposition av själva täckningsanslaget bör givetvis enligt därom gällande bestämmelser för varje budgetår underställas riksdagens prövning.

Såsom jag anförde vid anmälan av denna anslagsfråga i årets statsverksproposition torde, i stället för de fyra anslag för avvecklingsändamål som finnas uppförda å driftbudgeten för innevarande budgetår, för budgetåret 1946/47 kunna upptagas ett gemensamt anslag. Även detta anslag torde böra erhålla förslagsanslags karaktär. Det bör ankomma på Kungl. Maj:ts att meddela erforderliga bestämmelser för reglering av medelsförbrukningen. Jag förutsätter härvid, att den under innevarande budgetår successivt skärpta övervakningen från Kungl. Maj:ts sida av avvecklingsarbetet skall fullföljas under nästa budgetår.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår kunna de arbetsuppgifter, som sammanhånga med avvecklingen av den förstärkta försvarsberedskapen,

beräknas bliva slutförda under innevarande budgetår endast såvitt avser flygvapnet, under det att beträffande armén och marinen avvecklingsarbete i betydande omfattning beräknas skola pågå jämväl under nästa budgetår. Utskottet vill understryka vikten av att det ifrågavarande avvecklingsarbetet bedrivs i sådan takt, att detsamma i allt väsentligt kan slutföras under budgetåret 1946/47. Liksom föredragande statsrådet förutsätter utskottet, att särskilda avvecklingsanslag icke skola bliva erforderliga för budgetåret 1947/48. Utskottet är vidare ense med statsrådet därom, att tvångsinkallelse för avvecklingsarbete icke bör förekomma efter utgången av innevarande budgetår.

Utskottet har intet att erinra mot att kostnaderna för det internationella minsvepningsarbete, som under nästa budgetår ankommer på vårt land att utföra, bestridas från avvecklingsanslag. I likhet med statsrådet vill jämväl utskottet förorda, att all i minsvepningen deltagande personal med hänsyn till de med detta arbete förenade särskilda riskerna får åtnjuta särskild ersättning härför utöver de förmåner, som utgå jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 april 1942 och den 2 juni 1944. Utskottet tillstyrker, att den särskilda ersättningen bestämmes till tre kronor för dag och att densamma får utgå i den omfattning statsrådet föreslagit. De närmare bestämmelser i ämnet, som kunna visa sig erforderliga, synas böra få meddelas av Kungl. Maj:t.

Från avvecklingsanslag böra såsom föreslagits bestridas jämväl under nästa budgetår uppkommande kostnader för övergångsförmåner till beredskapsinkallad personal, för värnpliktslånenämndernas verksamhet samt för statsbidrag till kommuner för felaktigt utbetalade familjebidrag. Såsom i ärendet framhållits kan det bliva erforderligt att något förlänga den tid av ett år, under vilken enligt gällande bestämmelser den som uppehåller i fredsstat upptagen vakant beställning äger bibehålla sin rätt till övergångsförmån. Avgörande härutinnan synes utskottet i enlighet med statsrådets förslag böra få ankomma på Kungl. Maj:t.

Det av statsrådet till 10 miljoner kronor beräknade anslagsbehovet för avvecklingsverksamheten under nästa budgetår, vilket med 105 miljoner kronor understiger motsvarande för innevarande budgetår anvisade belopp, har utskottet ansett sig böra godtaga. Såsom av statsrådet föreslagits synes nämnda belopp å 10 miljoner kronor böra anvisas såsom ett för försvaret gemensamt förslagsanslag.

Aberopande det anförda får utskottet — som icke funnit anledning till erinran mot att Kungl. Maj:t disponerar besparingar å anslag, som anvisats till täckning av engångsutgifter å förskottsanslag, för vissa med befästningsanläggningar sammanhängande avvecklingsåtgärder — hemställa,

att riksdagen må

- a) till *Avveckling av beredskapen m. m.* för budgetåret 1946/47 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor;

b) medgiva, att till den som å till svenska marinen hörande fartyg deltagar i internationell minsvepning må, enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande, utgå särskild ersättning med tre kronor för dag.

Stockholm den 11 juni 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 193.
